

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Περί λακωνικότητας ο λόγος»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΕΦΕΡΑΗ

Εφαρμογή: ΣΤΑΘΗΣ ΛΕΟΥΤΣΑΚΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Περί λακωνικότητας ο λόγος

Εφαρμογή σεναρίου

Στάθης Λεουτσάκος

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτα Σεφερλή

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

1ο Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθηνών – «Γεννάδειο»

Χρονολογία

Από 21-11-2014 έως 12-12-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

4η ενότητα: Σημειώσεις-Περίληψη: Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση σχετικά με τη λακωνική έκφραση.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

6 ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας εξοπλισμένη με υπολογιστή με προβολικό, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Η πλατφόρμα 365 της Microsoft.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές είναι ήδη εξοικειωμένοι τόσο με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων στη διδασκαλία όσο και με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Έχουν κάνει ιστοεξερευνήσεις σε προηγούμενα διδακτικά σενάρια και γνωρίζουν πώς να αναζητούν και να ελέγχουν τις πληροφορίες που τους χρειάζονται από το διαδίκτυο. Η εμπλοκή τους σε διάφορες Ερευνητικές Εργασίες (project) τους έχει εξοικειώσει ώστε να δημιουργούν και να επεξεργάζονται συνεργατικά κείμενα. Επιπρόσθετα, έχουν ήδη διδαχτεί πριν την υλοποίηση του σεναρίου τις βασικές αρχές συγγραφής μιας περίληψης, τις τεχνικές πύκνωσης ενός κειμένου και γενικότερα έχουν μάθει να αξιοποιούν την περίληψη ως κειμενικό είδος, ανακοινώνοντας το περιεχόμενο κάθε λογής κειμένων στην τάξη τους. Μέσα από τη διαδικασία αυτή κρατούν σημειώσεις για το πληροφοριακό υλικό κειμένων σχετικών με μια θεματική ενότητα ώστε στο τέλος της διδασκαλίας της θεματικής ενότητας να οδηγηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου στην τάξη τους.

Το σχολείο είναι εξοπλισμένο με τα απαιτούμενα τεχνολογικά εργαλεία για την επιτυχή τεχνικώς υλοποίηση του σεναρίου. Πειραματικά στο σχολείο εφαρμόζεται εδώ και λίγο χρονικό διάστημα η εκπαιδευτική πλατφόρμα του 365, η οποία δοκιμάστηκε για την πραγμάτωση των δραστηριοτήτων του σεναρίου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτας Σεφερλής, Περί λακωνικότητας ο λόγος, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην αρχή της εφαρμογής του σεναρίου οι μαθητές χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες και η κάθε ομάδα σε δύο υποομάδες. Ακολούθως, το σενάριο εφαρμόστηκε σε τρεις (3) φάσεις.

Στην πρώτη φάση οι μαθητές ανέλαβαν να διερευνήσουν τον σχολικό λόγο. Επιχείρησαν να μελετήσουν σελίδες από το έντυπο εγχειρίδιο για τη διδασκαλία της Ν. Γλώσσας στη Β΄ λυκείου καθώς και την εμπλουτισμένη ψηφιακή εκδοχή τους. Πιο αναλυτικά ερεύνησαν τα κείμενα που το έντυπο και το εμπλουτισμένο ψηφιακό βιβλίο περιέχουν, τις πηγές προέλευσής τους, τη λειτουργία τους στο σώμα των εγχειριδίων και την προβληματική που αναδεικνύουν σε σχέση με το θέμα της λακωνικότητας. Σε δεύτερη φάση οργανώθηκε μια ιστοεξερεύνηση (webquest) με σκοπό την κριτική αναζήτηση διαδικτυακού υλικού. Οι μαθητές, αξιοποιώντας τις δεξιότητες που έχουν ήδη αναπτύξει στη χρήση του διαδικτύου (ψηφιακός γραμματισμός) και στον κριτικό έλεγχο των διαδικτυακών πηγών (κριτικός γραμματισμός), ανέλαβαν ομαδικά να διερευνήσουν τις πληροφορίες που παρέχει το διαδίκτυο σχετικά με το θέμα της λακωνικότητας και να παρατηρήσουν τις διαφορές που έχουν οι πληροφορίες αυτές από τις αντίστοιχες πληροφορίες των σχολικών εγχειριδίων. Τις παρατηρήσεις τους τις σημείωσαν ηλεκτρονικά και τις οργάνωσαν σε μια κοινή παρουσίαση με σκοπό να ανακοινώσουν τα συμπεράσματά τους στην τάξη τους στο τέλος του σεναρίου. Στην τρίτη και τελευταία φάση του σεναρίου, οι μαθητές ανά ομάδες ανακοίνωσαν τα συμπεράσματά τους, καθοδηγούμενοι από την παρουσίαση που είχαν ετοιμάσει (PowerPoint), και αναπτύχθηκε στην τάξη διάλογος με επίκεντρο τη σύγκριση σχολικού και διαδικτυακού λόγου, τον τρόπο που κατασκευάζονται και τις ιδεολογικές στάσεις που εκφράζουν. Ο απώτερος στόχος του

σεναρίου ήταν να αξιοποιηθούν εξωσχολικές πρακτικές (η αναζήτηση του διαδικτύου) για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας και η ανάπτυξη στους μαθητές της κριτικής θεώρησης του διαδικτυακού λόγου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η πρόταση επικεντρώνεται θεωρητικά στη διδακτική αξιοποίηση της Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένης Επικοινωνίας μέσα από την καλλιέργεια νέων γραμματισμών (Σεφερλή 2014). Οι μαθητές χρησιμοποιούν τον υπολογιστή και το διαδίκτυο ως μέσα πρακτικής γραμματισμού (για ανάγνωση, γραφή και επικοινωνία) και δημιουργούν συνεργατικά κείμενα με συλλογική πατρότητα, με μίξη πολλαπλών σημειωτικών συστημάτων (πολυτροπικά κείμενα), κείμενα που συνεχώς αναθεωρούνται και (ανα)κατασκευάζουν νέες «εγγράμματες ταυτότητες» (Lam 2009). Ο λεγόμενος ψηφιακός γραμματισμός αναφέρεται στην ικανότητα «να κατανοούμε και να χρησιμοποιούμε πληροφορίες διαφόρων τύπων από μια ποικιλία πηγών που παρουσιάζονται μέσω Η/Υ» (Gilster 1997: 6), να έχουμε πρόσβαση σε διαδικτυακές πηγές, τις οποίες χρησιμοποιούμε για να ελέγξουμε ή να διαμορφώσουμε την ετερόκλητη, πολλές φορές, πληροφόρηση. Οι δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού δεν είναι μόνο λειτουργικές ή τεχνικές, δεν αναφέρονται μόνο στη διαχείριση των ψηφιακών μέσων, αλλά περιλαμβάνουν κυρίως δεξιότητες συναρμολόγησης της γνώσης, αξιολόγησης του περιεχομένου της πληροφορίας, κριτική αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο και πλοήγηση υπερκειμένων (Lankshear & Knobel 2006).

Αντιλαμβανόμαστε, συνεπώς, ότι ο ψηφιακός γραμματισμός ενσωματώνει ή επιβάλλεται να εμπεριέχει, όπως κάθε γραμματισμός, την κριτική διάσταση που παρέχει ο κριτικός γραμματισμός, καθώς τα διαδικτυακά εργαλεία είναι αναγκαίο να αναλύονται κριτικά με σκοπό την αποκάλυψη του ρόλου που διαδραματίζουν στη

διαμόρφωση νέων κειμενικών, μη ουδέτερων αλλά ιδεολογικά προσδιορισμένων, κόσμων. Οι Η/Υ αμφισβητούνται ως ουδέτερα τεχνολογικά μέσα πρακτικών γραμματισμού και συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα που εξυπηρετούν (Κουτσογιάννης & Παυλίδου 2012). Αυτό επιδιώκει και ο κριτικός - ψηφιακός γραμματισμός: να αποκαλύψει τις ιδεολογικές προεκτάσεις της Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένης Επικοινωνίας, τον τρόπο που οι δημιουργοί των τεχνολογικών μέσων, ανταποκρινόμενοι στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, «επιθυμούν» να κατασκευάσουν μια νέα ταυτότητα πολίτη. Στόχος, λοιπόν, του κριτικού γραμματισμού στα νέα ψηφιακά μέσα είναι η αποκάλυψη των προθέσεων των δημιουργών των τεχνολογικών μέσων και η χειραφέτηση του μαθητή, ο οποίος θα μπορεί να αμφισβητεί και να αντιστέκεται στη χειραγώγηση που επιχειρείται μέσα από διάφορες μορφές εξουσιαστικού (σχολικού ή διαδικτυακού) λόγου. Επιτυγχάνεται, έτσι, η σταδιακή βελτίωση των μαθητικών επιδόσεων στο μάθημα της Ν. Γλώσσας, εφόσον η ψηφιακή πληροφορία γίνεται αντικείμενο κριτικής ανάλυσης και επεξεργασίας με πολλαπλούς τρόπους (σημειωτικά, επικοινωνιακά και κοινωνικά) μέσα από διαδικασίες συλλογικής διαπραγμάτευσης και επαναδιαπραγμάτευσης των διαφόρων τρόπων και μέσων επικοινωνίας. Γίνεται, συνεπώς, ξεκάθαρο ότι ο κριτικός γραμματισμός έχει λειτουργική και πρακτική αξία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον της Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένης Πληροφόρησης ο υπολογιστής και το διαδίκτυο καταλαμβάνουν κεντρική θέση στη διάχυση της γνώσης. Κάποιοι μιλούν για μια «νέα επικοινωνιακή τάξη πραγμάτων» (Street 2000), μια νέα σημειωτική τάξη πραγμάτων (Kress 2003) ή μια νέα γλωσσική πραγματικότητα με τη χρήση του διαδικτύου, την αποκαλούμενη «δικτυόγλωσσα» (Crystal 2001). Επομένως, το σχολείο οφείλει να ενσωματώσει τις εξωσχολικές

πρακτικές γραμματισμού που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου στα επίσημα σχολικά προγράμματα και τις συνακόλουθες διδακτικές πρακτικές (Κουτσογιάννης, 2011: 45). Θα μπορέσουν έτσι οι μαθητές συγκροτώντας την δική τους ταυτότητα:

- να εφαρμόσουν πρακτικές που χρησιμοποιούν εκτός σχολείου για να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους·
- να προβληματιστούν για τη δομή και την οργάνωση του σχολικού και του διαδικτυακού λόγου·
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργική αξία της τεχνολογίας στην οργάνωση των πληροφοριών τους και στη βελτίωση της γλωσσικής τους έκφρασης·
- να αξιολογούν τις πληροφορίες τόσο των σχολικών εγχειριδίων όσο και του διαδικτύου ως προς την κοινωνική και ιδεολογική τους τοποθέτηση.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Η γλωσσική ικανότητα των μαθητών αναπτύσσεται παράλληλα με την επικοινωνιακή τους ικανότητα μέσα από σχολικές πρακτικές που εντάσσουν τη γλωσσική γνώση σε ένα επικοινωνιακό περιβάλλον και προσδίδοντάς της κοινωνική σκοπιμότητα. Επαρκής ομιλητής δεν είναι μόνο αυτός που γνωρίζει το σύστημα μιας γλώσσας (γλωσσική ικανότητα) αλλά και αυτός που προσαρμόζει τον λόγο του στις εκάστοτε περιστάσεις επικοινωνίας, επιτυγχάνοντας το επιθυμητό επικοινωνιακό αποτέλεσμα. (Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης 1997:57)

Στόχος του σεναρίου, είναι να αποκτήσουν οι μαθητές δεξιότητες διερεύνησης της πληροφορίας (μαθαίνω πώς να μαθαίνω), κριτικού ελέγχου και πύκνωσης των πληροφοριών που εντοπίζουν. Πιο συγκεκριμένα, αναμένουμε από τους μαθητές:

- να εφαρμόσουν τις δεξιότητες που έμαθαν για τη συλλογή πληροφοριών μέσα από τη δημιουργία σημειώσεων, προκειμένου να οργανώσουν τις πληροφορίες αυτές υπό μορφή προφορικής παρουσίασης και να τις παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους·

- να κρίνουν και να αξιολογούν τα κείμενα που μελετούν ως προς τη δομή και την οργάνωσή τους καθώς και ως προς τις πληροφορίες που περιέχουν και τη σκοπιμότητά τους.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές, όπως προσδιορίζεται και από το Πρόγραμμα Σπουδών, επιδιώκεται να αποκτήσουν «νέους γραμματισμούς: την αναζήτηση υλικού από το διαδίκτυο και τον έλεγχο της αξιοπιστίας των πηγών» (Πρόγραμμα σπουδών, 2011: 21057). Ειδικότερα, αναμένουμε από αυτούς να αναπτύξουν:

- πρακτικές γραμματισμού, όπως στοχευμένη ανάγνωση ηλεκτρονικών κειμένων και ηλεκτρονική καταγραφή και οργάνωση σημειώσεων (ψηφιακός γραμματισμός).
- δεξιότητες ελέγχου και κριτικής θεώρησης της πραγματικότητας που προβάλλεται στο διαδίκτυο και τα σχολικά εγχειρίδια (κριτικός γραμματισμός).
- δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας για τη δημιουργία συλλογικών κειμένων με σκοπό την προφορική ανακοίνωση των συμπερασμάτων τους στην τάξη (κοινωνικός γραμματισμός).

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές που αξιοποιούνται στο σενάριο σχετίζονται με την κριτική αναζήτηση διαδικτυακού υλικού και τη λειτουργική χρήση των ψηφιακών μέσων. Η διδακτική προσέγγιση που εφαρμόσαμε είναι η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας μέσα από την καθοδηγούμενη διερεύνηση από τους μαθητές υλικού από το διαδίκτυο και πηγών του σχολικού λόγου. Αναμένουμε, συνεπώς, οι μαθητές:

- να συνεργαστούν μεταξύ τους επιμερίζοντας ρόλους και αρμοδιότητες ώστε να υλοποιήσουν τις δραστηριότητες που τους ανατέθηκαν.

- να εντοπίσουν, να ερευνήσουν και να οργανώσουν τη σχολική και διαδικτυακή πληροφορία, αξιοποιώντας ψηφιακές δυνατότητες (π.χ. τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών, το λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη ή σχεδιαγραμμάτων).
- να αξιολογήσουν τις πληροφορίες του διαδικτύου και των πηγών του σχολικού λόγου (έντυπο και εμπλουτισμένο ψηφιακό σχολικό εγχειρίδιο).
- να ανακοινώσουν προφορικά τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια της τάξης τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας της περίληψης και των σημειώσεων, συζητάμε στην τάξη το θέμα της λακωνικότητας και αναζητούμε παραδείγματα λακωνικής έκφρασης στην καθημερινότητά μας. Οι μαθητές αναφέρουν ποικίλα παραδείγματα σύντομου λόγου (π.χ. τίτλοι εφημερίδων, επαγγελματική ορολογία, συντομογραφίες, μηνύματα σε κινητά τηλέφωνα και στο facebook κ.ά.). Αξιοποιώντας τον προβληματισμό αυτό των μαθητών οργανώνουμε το διδακτικό μας σενάριο με σκοπό οι μαθητές αφενός να συγκρίνουν το σχολικό τους βιβλίο με την ψηφιακή έκδοσή του ως προς το είδος του υλικού που επιλέγεται σε σχέση με το θέμα της λακωνικότητας και αφετέρου να διερευνήσουν το θέμα της λακωνικότητας μέσα από σχετικές πληροφορίες που παρέχει το διαδίκτυο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με την 4η ενότητα του σχολικού βιβλίου «Σημειώσεις-Περίληψη» και τα προτεινόμενα θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση σχετικά με τη λακωνική διατύπωση (σ. 277-279).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ένας από τους βασικούς παιδαγωγικούς στόχους του σεναρίου μας είναι η εξοικείωση των μαθητών με τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία (ψηφιακός γραμματισμός). Για την επίτευξη αυτού του στόχου καθώς και για την προώθηση του ομαδικού και διερευνητικού πνεύματος των μαθητών, αξιοποιήθηκε στην αίθουσα της πληροφορικής η υπολογιστική τεχνολογία του διαδικτύου. Παράλληλα, οι μαθητές χρησιμοποίησαν την εκπαιδευτική πλατφόρμα του 365 για τη δημιουργία κοινόχρηστων εγγράφων και τον διαμοιρασμό της πληροφορίας μεταξύ τους, ώστε να μπορέσουν από κοινού να κάνουν την τελική σύνθεση και παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας. Συνεπώς, οι υπολογιστές αξιοποιούνται από τους μαθητές ως μέσα πρακτικής γραμματισμού προωθώντας την ηλεκτρονική ανάγνωση, γραφή, συνεργασία και επικοινωνία. Η παιδαγωγική αξία του σεναρίου έγκειται στο ότι οι μαθητές δεν μαθαίνουν τη γνώση με δασκαλοκεντρικό τρόπο μέσα από τη χρήση ενός βιβλίου αλλά μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, διερευνώντας, συγκρίνοντας και αξιολογώντας τη γνώση μέσα από ποικίλες πηγές (έντυπες και ηλεκτρονικές). Μαθαίνουν να αναζητούν την πληροφορία, να την επιλέγουν με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, να την οργανώνουν φτιάχνοντας εννοιολογικούς χάρτες ή σχεδιαγράμματα και να την παρουσιάσουν μέσα από ένα λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint).

Κείμενα

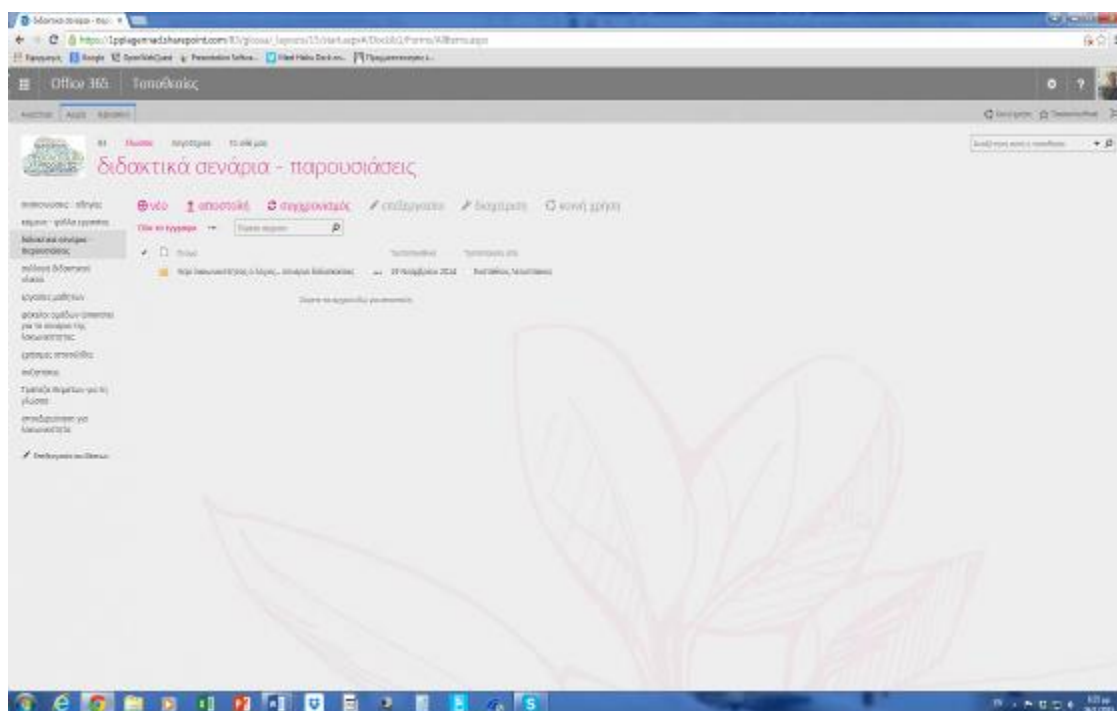
- *Έκφραση Έκθεση, β' τεύχος*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, σ. 277-279.
- [Έκφραση Έκθεση Β' Λυκείου – Βιβλίο Μαθητή \(Εμπλουτισμένο\)](#). Ψηφιακό Σχολείο.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

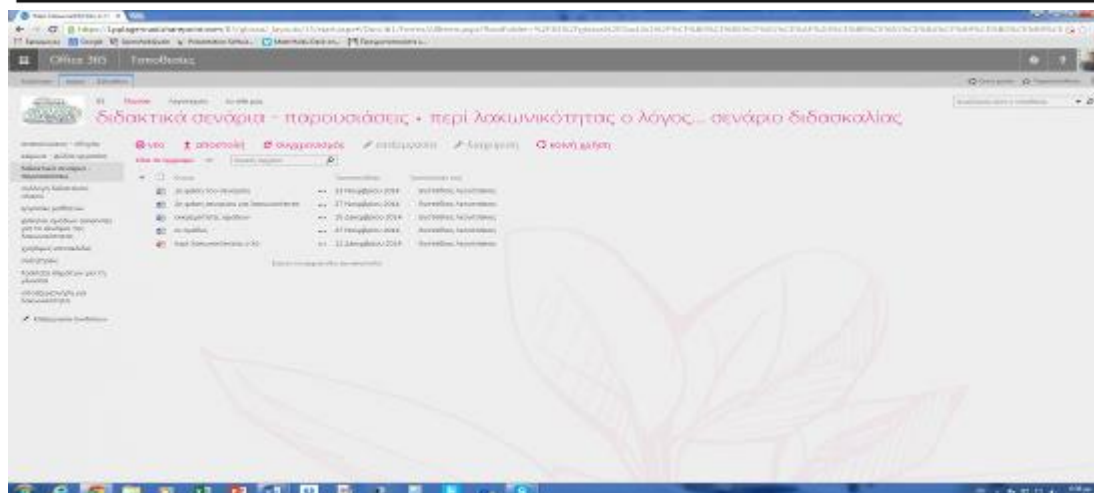
Η *πρώτη φάση* ξεκίνησε στην αίθουσα της Πληροφορικής, στην οποία παρέμειναν οι μαθητές για μια διδακτική ώρα. Οι μαθητές με βάση την αλφαβητική κατάσταση της τάξης χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες (με δύο υποομάδες η κάθε ομάδα). Η κάθε

υποομάδα των μαθητών περιλάμβανε 4-5 μέλη. Επιλέχτηκε ο αλφαβητικός χωρισμός των μαθητών σε ομάδες για τον λόγο ότι οι μαθητές της τάξης φοιτούν σε πρότυπο – πειραματικό σχολείο, στο οποίο έχουν εισαχθεί με εξετάσεις και το επίπεδό τους δεν παρουσιάζει μεγάλες διαφορές. Τοποθετήθηκαν χωρίς χρονοτριβή σε σταθμούς εργασίας (ένας σταθμός εργασίας για την κάθε υποομάδα) και κλήθηκαν να μπουν στο 365, στην ιστοσελίδα της Γλώσσας, να πατήσουν τον σύνδεσμο «διδασκτικά σενάρια» και να ανοίξουν τον φάκελο «περί λακωνικότητας ο λόγος». Έπειτα τους υποδείχτηκε να ανοίξουν το αρχείο «1^η φάση του σεναρίου» για να υλοποιήσουν, ανάλογα με την ομάδα και την υποομάδα που ανήκουν, τις αντίστοιχες δραστηριότητες.

Εικόνα 1. Ο φάκελος εργασίας στο 365.

Εικόνα 2. Τα αρχεία με τις υποδεικνυόμενες δραστηριότητες των ομάδων.

Οι μαθητές άνοιξαν ένα κοινόχρηστο με τα μέλη της ομάδας τους και έναν φάκελο στο onenote, τον ονόμασαν «Λακωνικότητα – αρκτικόλεξα» και στις επιμέρους σελίδες που δημιούργησαν κατέγραψαν τις σημειώσεις τους σε σχέση με τα ερωτήματα του [φύλλου εργασίας](#) που ανέλαβαν να υλοποιήσουν.

Εικόνα 3. Ενδεικτικά ένας φάκελος μιας υποομάδας στο onenote

Τους διευκρινίστηκε, επίσης, ότι το ηλεκτρονικό λεξικό, το οποίο έπρεπε να χρησιμοποιήσουν για να βρουν πληροφορίες για τις υπό διερεύνηση λέξεις βρίσκεται

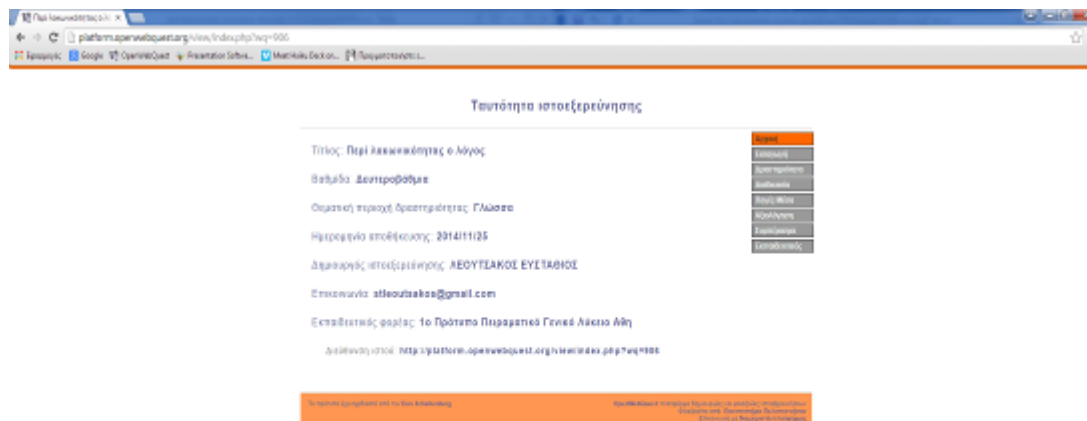
στο εμπλουτισμένο ψηφιακό βιβλίο (πάνω, δεξιά). Επίσης, τους δόθηκε η εναλλακτική δυνατότητα αντί για το λογισμικό δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη (<http://vue.tufts.edu/>) να χρησιμοποιήσουν το SmartArt από το Word για να οργανώσουν και να οπτικοποιήσουν τις πληροφορίες που βρήκαν. Οι μαθητές καθυστερούσαν περισσότερο από το αναμενόμενο για τη δημιουργία των σχεδιαγραμμάτων και γι' αυτό τους ανατέθηκε η ολοκλήρωσή τους σε χρόνο εκτός σχολείου. Τη δεύτερη διδακτική ώρα, οι μαθητές μεταφέρθηκαν στην αίθουσά τους και με τη χρήση προτζέκτορα παρουσίασαν πρόχειρα στην ολομέλεια τις απαντήσεις που έδωσαν στις δραστηριότητες καθώς και τα συμπεράσματά τους ως προς το περιεχόμενο του σχολικού λόγου για το θέμα της λακωνικότητας. Την παρουσίαση ανέλαβαν οι συντονιστές των ομάδων, αλλά στη συζήτηση συμμετείχαν όλοι οι μαθητές. Οι μαθητές σχολίασαν ιδιαίτερα τον ιστορικό χαρακτήρα των πληροφοριών τόσο του έντυπου όσο και του εμπλουτισμένου βιβλίου και τις ελλείψεις που εντόπισαν ως προς το θέμα της λακωνικότητας (ως προς τις ανεπαρκείς πληροφορίες, την απουσία χρονολογικών ενδείξεων και παραπομπών στα κείμενα κ.ά.). Θετικά έκριναν τα βικιφθέγματα στα οποία παραπέμπει το ψηφιακό βιβλίο, αν και σε αυτά κυριαρχεί ο λόγος των αρχαίων σοφών (ποιητών, φιλοσόφων και ρητόρων). Τέλος, προβληματίστηκαν για τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα της λακωνικότητας στην ανθρώπινη επικοινωνία (βλ. Τεκμήρια). Πριν ολοκληρωθεί η διδακτική ώρα, προϋδεάσαμε τους μαθητές για την έρευνα στο διαδίκτυο που θα έκαναν την επόμενη εβδομάδα και συζητήσαμε τον τρόπο που διερευνούμε τις σελίδες του διαδικτύου για να ελέγξουμε την αξιοπιστία τους και τις πληροφορίες που αυτές παρέχουν.

Την επόμενη εβδομάδα αξιοποιήσαμε μόνο την πρώτη διδακτική ώρα του ενιαίου δώρου που διατίθεται στο πρόγραμμα για το μάθημα της Ν. Γλώσσας, καθώς η αίθουσα των υπολογιστών δεν ήταν διαθέσιμη για δύο διδακτικές ώρες. Ξεκινήσαμε, λοιπόν, να υλοποιήσουμε τη *δεύτερη φάση* του σεναρίου. Επιλέχτηκε ο ίδιος τρόπος χωροταξικής οργάνωσης. Οι μαθητές, παραμένοντας στις ομάδες που είχαν ήδη χωριστεί, υλοποίησαν μια ιστοξερεύνηση (webquest), την οποία είχαμε

οργανώσει στη διαδικτυακή πλατφόρμα που μας παρέχει το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου για τις ιστοεξερευνήσεις (για το προτεινόμενο πλαίσιο εργασίας των ομάδων, βλ. Συνοδευτικό υλικό).

Εικόνα 4. Η ιστοεξερεύνηση που έκαναν οι μαθητές (<http://platform.openwebquest.org/view/index.php?wq=906>)

Οι μαθητές κλήθηκαν μπαίνοντας στην ιστοσελίδα της γλώσσας και πατώντας τον σύνδεσμο στα αριστερά τους με τον τίτλο «ιστοεξερεύνηση για τη λακωνικότητα» να αξιολογήσουν τις πληροφορίες του διαδικτύου και να τις συγκρίνουν με αυτές του σχολικού λόγου που μελέτησαν την προηγούμενη εβδομάδα. Τις απαντήσεις τους στις δραστηριότητες της ιστοεξερεύνησης τις σημείωσαν σε νέες σελίδες που έφτιαξαν στο OneNote (βλ. Τεκμήρια). Φρόντισαν να εφαρμόσουν όσα συζητήθηκαν την προηγούμενη εβδομάδα για τον έλεγχο των πληροφοριών του διαδικτύου. Επειδή η ώρα δεν τους έφτασε για να ολοκληρώσουν, όπως θα ήθελαν, τις δραστηριότητές

τους, οι μαθητές συνέχισαν τις εργασίες τους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της δεύτερης φάσης του σεναρίου και την επόμενη εβδομάδα για μια ακόμη διδακτική ώρα που ήταν διαθέσιμη η αίθουσα της πληροφορικής. Οι μαθητές ασχολήθηκαν με την αναζήτηση κειμένων από το διαδίκτυο που αφορούσαν το θέμα της λακωνικότητας και τον κριτικό τους έλεγχο (τις πληροφορίες που παρείχαν, τα περικειμενικά τους δεδομένα, τη στάση των συγγραφέων τους και τη σχέση τους με το σχολικό εγχειρίδιο).

Τέλος, την επόμενη εβδομάδα, διαθέσαμε και τις δύο διδακτικές ώρες για την ολοκλήρωση της *τρίτης και τελευταίας φάσης* του σεναρίου εργαζόμενοι ως εξής. Την πρώτη ώρα χρησιμοποιήσαμε την αίθουσα της πληροφορικής για να οργανώσουμε ένα κοινόχρηστο PowerPoint στο οποίο όλες οι ομάδες κατέγραψαν τα συμπεράσματά τους, στις ήδη διαμορφωμένες διαφάνειες (βλ Τεκμήρια). Οι μαθητές μελετώντας το υλικό που συνέλεξαν στις σημειώσεις τους στο onenote και συζητώντας μεταξύ τους, συμπλήρωσαν τις επιμέρους διαφάνειες του PowerPoint για τις οποίες είχαν αντλήσει πληροφοριακό υλικό. Την επόμενη διδακτική ώρα στην τάξη τους με τη βοήθεια ενός προτζέκτορα, οι υπεύθυνοι των ομάδων παρουσίασαν τα συμπεράσματα της έρευνας στην ολομέλεια της τάξης και ακολούθησε αναστοχασμός για τον συνολικό σχεδιασμό και τα μαθησιακά αποτελέσματα του σεναρίου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ φάση: Μελέτη του σχολικού εγχειριδίου, έντυπου και ψηφιακού

Οδηγίες: Ο γραμματέας της ομάδας ανοίγει ένα κοινόχρηστο έγγραφο με τα άλλα μέλη της ομάδας στο 365 (onenote) με τίτλο ενότητας: **Λακωνικότητα - αρκτικόλεξα** και κρατάει σημειώσεις τις παρατηρήσεις της ομάδας σε σχέση με τα ερωτήματα του φύλλου εργασίας.

Πρώτη Ομάδα

Μελετήστε το απόσπασμα *Ηροδότου Ιστορία: Εισαγωγή-μετάφραση, σχόλια Δ. Ν. Μαρωνίτη* που παραθέτει το σχολικό βιβλίο (σ. 277) και την πηγή στην οποία παραπέμπει το εμπλουτισμένο ψηφιακό και συζητώντας με την ομάδα σας κρατήστε σημειώσεις για τα ακόλουθα ερωτήματα:

1η υποομάδα:

α) Να προσδιορίσετε το είδος των πηγών. Πώς εξηγείτε την παρουσία τους στο σχολικό βιβλίο (έντυπο και ψηφιακό); Να κρατήσετε σημειώσεις για το περιεχόμενό τους σε σχέση με την έννοια της λακωνικότητας.

β) Να ανατρέξετε στο ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται στο ψηφιακό βιβλίο (πάνω δεξιά), να αναζητήσετε και να καταγράψετε το περιεχόμενο των λέξεων: "λακωνικότητα", "βραχυλογία".

γ) Να γράψετε συλλογικά μια μικρή παράγραφο (έως 50 λ.) για την ονοματολογία και την ιστορία της έννοιας, "λακωνικότητα" αξιοποιώντας τις παραπάνω πηγές

2η υποομάδα:

α) Παρατηρήστε την εικόνα που συνοδεύει το απόσπασμα. Ποια θεωρείτε ότι είναι η πηγή προέλευσής της; Ποια πληροφορία προσθέτει, κατά τη γνώμη σας, σχετικά με το θέμα της λακωνικότητας; Να κρατήσετε σημειώσεις συσχετίζοντας την εικόνα με τις πληροφορίες που δίνονται στις πηγές για τα ήθη και τον τρόπο ζωής των Σπαρτιατών.

β) Να ανατρέξετε στο ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται στο ψηφιακό βιβλίο (πάνω δεξιά), να αναζητήσετε και να καταγράψετε το περιεχόμενο των λέξεων "λακωνικότητα", "βραχυλογία".

γ) Γράψτε μια μικρή παράγραφο (έως 50 λ.) για την ονοματολογία και την ιστορία της έννοιας "λακωνικότητα", αξιοποιώντας τις παραπάνω πηγές.

Δεύτερη Ομάδα

Μελετήστε τα κείμενα στα οποία παραπέμπει με υπερσύνδεση το [εμπλουτισμένο ψηφιακό βιβλίο](#) σχετικά με τα επιχειρήματα υπέρ της λακωνικότητας και να κρατήσετε σημειώσεις σχετικά με τα ερωτήματα που ακολουθούν:

1η υποομάδα

α) Να προσδιορίσετε το είδος του πρώτου κειμένου (από τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα). Πώς εξηγείτε την παρουσία του στο ψηφιακό βιβλίο;

β) Να κάνετε ένα σύντομο σχεδιάγραμμα, αξιοποιώντας το SmartArt ή άλλο πρόγραμμα δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας, για να καταγράψετε επιγραμματικά 1. τα θετικά της λακωνικότητας (με αναφορά στην πηγή που αξιοποιήσατε) και 2. παραδείγματα για τις περιστάσεις της καθημερινής μας ζωής που η λακωνικότητα είναι απαραίτητη.

γ) Να ανατρέξετε στο ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται στο ψηφιακό βιβλίο (πάνω δεξιά), να αναζητήσετε και να καταγράψετε το περιεχόμενο των λέξεων "λακωνικότητα", "βραχυλογία".

2η υποομάδα

α) Να προσδιορίσετε το είδος της δεύτερης υπερσύνδεσης (τα αποφθέγματα). Πώς εξηγείτε την παρουσία τους στο ψηφιακό βιβλίο;

β) Πώς ερμηνεύσετε το γεγονός ότι ειδική σελίδα της Wikipedia ανθολογεί αποφθέγματα για τη λακωνικότητα; Τι παρατηρείτε ως προς την προέλευση των αποφθεγμάτων;

γ) Να κάνετε ένα σύντομο σχεδιάγραμμα, με τη βοήθεια του SmartArt ή άλλου προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας για να καταγράψετε επιγραμματικά 1. τα θετικά της λακωνικότητας (με αναφορά στην πηγή

που αξιοποιήσατε) και 2. κάποιες περιπτώσεις που, κατά τη γνώμη σας, η λακωνικότητα δεν είναι επιθυμητή.

δ) Να ανατρέξετε στο ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται στο ψηφιακό βιβλίο (πάνω δεξιά), να αναζητήσετε και να καταγράψετε το περιεχόμενο των λέξεων "λακωνικότητα", "βραχυλογία"

Τρίτη Ομάδα

Μελετήστε το απόσπασμα από τη συνέντευξη του Γ. Μπαμπινιώτη για την εκτεταμένη χρήση των αρκτικόλεξων (σ. 278) και κρατήστε σημειώσεις σε σχέση με τα εξής ερωτήματα:

1η υποομάδα

α) Να προσδιορίσετε την αρχική πηγή δημοσίευσης του κειμένου; Παρατηρείτε κάποια έλλειψη στη βιβλιογραφική παραπομπή; Θεωρείτε ότι έχει κάποια σημασία η έλλειψη αυτή για τον σύγχρονο αναγνώστη;

β) Μελετήστε τις παραπομπές-υπερσυνδέσεις του [εμπλουτισμένου ψηφιακού βιβλίου](#) που παρατίθενται κάτω από το απόσπασμα της συνέντευξης:

γ) Να προσδιορίσετε το είδος των πηγών. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, δίνονται ως παραπομπές στο απόσπασμα-συνέντευξη; Να επισημάνετε τις πληροφορίες-διαστάσεις στον προβληματισμό του Γ. Μπαμπινιώτη που προσθέτουν οι παραπομπές για την έννοια και τη χρήση των αρκτικόλεξων φτιάχνοντας ένα σχεδιάγραμμα με τη βοήθεια του SmartArt ή άλλου προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας.) Να αναζητήσετε το περιεχόμενο των λέξεων "αρκτικόλεξο", "συντομογραφία" χρησιμοποιώντας το ηλεκτρονικό λεξικό που παραπέμπει η σύνδεση στην αρχή της σελίδας (πάνω δεξιά) και να το καταγράψετε.

2η υποομάδα

α) Παρατηρήστε την εικόνα-κολάζ που συνοδεύει το απόσπασμα. Ποια πληροφορία προσθέτει, κατά τη γνώμη σας, σχετικά με τον προβληματισμό που διατυπώνεται σ' αυτό;

β) Να συγκρίνετε την άποψη που διατυπώνει ο Γ. Μπαμπινιώτης για τις συνέπειες που επιφέρει η εκτεταμένη χρήση των αρκτικόλεξων στη γλώσσα-επικοινωνία με την άποψη που διατυπώνει ο συντάκτης του άρθρου στη Wikipedia σχετικά με τα αρκτικόλεξα και την απώλεια του συναισθηματικού, ιδεολογικού φορτίου. Καταθέστε τη δική σας άποψη σε μια μικρή παράγραφο (50 – 70 λ.).

γ) Να αναζητήσετε το περιεχόμενο των λέξεων "αρκτικόλεξο", "συντομογραφία" χρησιμοποιώντας το ηλεκτρονικό λεξικό που παραπέμπει η σύνδεση στην αρχή της σελίδας (πάνω δεξιά) και να το καταγράψετε.

δ) Σκεφτείτε κάποια θετικά της χρήσης των αρκτικόλεξων στη ζωή μας και φτιάξτε με τη βοήθεια του SmartArt ή άλλου προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας ένα σύντομο σχεδιάγραμμα.

Τέταρτη Ομάδα

Μελετήστε το κείμενο *Ο πυκνός και λιτός λόγος* που ανθολογείται στο σχολικό βιβλίο (σ. 279) και κρατήστε σημειώσεις σχετικά με τα ακόλουθα ερωτήματα:

1η υποομάδα

α) Να προσδιορίσετε το είδος του κειμένου; Για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σας, το παραθέτουν οι συντάκτες του βιβλίου;

β) Στην [ψηφιακή έκδοχή](#) του κειμένου υπάρχει υπερσύνδεση στη λέξη «απειρόκαλλη». Σε ποιες άλλες λέξεις του κειμένου θα θέλατε να υπάρχει ανάλογη υπερσύνδεση; Να βρείτε την ερμηνεία των λέξεων αυτών μέσα από το ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται (στην αρχή της σελίδας, πάνω δεξιά).

γ) Να καταγράψετε τα επιχειρήματα του συγγραφέα για την αξία της λακωνικότητας, φτιάχνοντας με τη βοήθεια του SmartArt ή άλλου προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας ένα σύντομο σχεδιάγραμμα.

2η υποομάδα

α) Στην [ψηφιακή έκδοχή](#) του κειμένου υπάρχει υπερσύνδεση στη λέξη «απειρόκαλλη». Σε ποιες άλλες λέξεις του κειμένου θα θέλατε να υπάρχει ανάλογη

υπερσύνδεση; Να βρείτε την ερμηνεία των λέξεων αυτών μέσα από το ηλεκτρονικό λεξικό που υποδεικνύεται (στην αρχή της σελίδας, πάνω δεξιά).

β) Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική παραπομπή, το κείμενο δημοσιεύεται αρχικά το 1975. Ποια σημεία στον στοχασμό του συντάκτη του θεωρείτε ότι παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον σύγχρονο αναγνώστη;

γ) Σκεφτείτε κάποια αρνητικά της πολυλογίας στην καθημερινότητά μας, φτιάχνοντας με τη βοήθεια του SmartArt ή άλλου προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη της επιλογής σας ένα σύντομο σχεδιάγραμμα.

Β' φάση : Κριτική αναζήτηση διαδικτυακού υλικού για τη λακωνικότητα

Πλαίσιο εργασίας όλων των ομάδων

Αποστολή της ομάδας σας είναι:

α) να κρατήσετε σημειώσεις σε σελίδες που θα δημιουργήσετε στο openote (στην ενότητα Λακωνικότητα – αρκτικόλεξα) επισημαίνοντας τα κύρια σημεία-ευρήματα που προέκυψαν από τη διαδικτυακή σας αναζήτηση και

β) να κρατήσετε σημειώσεις ή να κάνετε την περίληψη ενός ή δύο (κατά προτίμηση) επιστημονικών κειμένων σχετικών με το θέμα σας, καταγράφοντας στο τέλος την παραπομπή γι' αυτά.

Η κάθε υποομάδα ερευνά μια λέξη – κλειδί και μόνο την πρώτη ή δεύτερη σελίδα των αποτελεσμάτων που βγάζει το google.

<http://platform.openwebquest.org/view/index.php?wg=906>

Πρώτη ομάδα

1^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: λακωνικότητα

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο openote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του

σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της λακωνικότητας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το θέμα της λακωνικότητας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

2^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: λακωνικότητα

Να μελετήσετε την **δεύτερη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο openote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της λακωνικότητας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το θέμα της λακωνικότητας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα,

χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

Δεύτερη ομάδα

1^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: βραχυλογία

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο onenote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της βραχυλογίας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το θέμα της βραχυλογίας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης,

προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

2^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: βραχυλογία

Να μελετήσετε την **δεύτερη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάξει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο onenote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της βραχυλογίας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το θέμα της βραχυλογίας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

Τρίτη ομάδα

1^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: αρκτικόλεξο

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάξει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο onenote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια των αρκτικόλεξων; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με τα αρκτικόλεξα και τη χρήση τους;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

2^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: συντομογραφία

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο openote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη λέξη – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της συντομογραφίας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά τη χρήση συντομογραφιών στο λόγο μας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε από...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

Τέταρτη ομάδα

1^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: γλώσσα των SMS

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο openote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη φράση – κλειδί που ερευνάτε, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με τη γλώσσα των SMS; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το ζήτημα της χρήσης των SMS στην επικοινωνία;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

2^η υποομάδα

Λέξη-φράση κλειδί για διερεύνηση: φλυαρία

Να μελετήσετε την **πρώτη** σελίδα των αποτελεσμάτων που σας βγάζει η μηχανή αναζήτησης της google, κρατώντας σημειώσεις στο openote για τα ερωτήματα:

α) Ποιες από τις πληροφορίες που δίνει το Google, σχετικά με τη φράση - κλειδί, θεωρείτε ότι διευρύνουν ή διαφοροποιούν τον προβληματισμό του σχολικού βιβλίου, έντυπου και ψηφιακού σε σχέση με την έννοια της φλυαρίας; Ποια κείμενα (και αντίστοιχες ιστοσελίδες) θα προτείνατε ενδεχομένως ως περισσότερο τεκμηριωμένες για να εμπλουτίσουν το σώμα κειμένων σχετικά με το θέμα της φλυαρίας;

β) Ποιο είναι το ευρύτερο κειμενικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται οι πληροφορίες αυτές [είδη κειμένων (λ.χ. άρθρο) και ιστοσελίδων (π.χ. προσωπικό ιστολόγιο, σελίδα σχολείου ή φροντιστηρίου), μορφή αρχείου (λ.χ. pdf), τίτλος/ θέμα, χρονολογία δημοσίευσης, υπογράφων ή κάτοχος της σελίδας, σκοπός της δημοσίευσης, ύφος, αποδέκτες, πηγές τεκμηρίωσης - βιβλιογραφία];

γ) Να επιλέξετε μια με δύο σελίδες, αυτές που θεωρείτε επιστημονικά περισσότερο κατάλληλες και τεκμηριωμένες, και να σημειώσετε τα στοιχεία τους ως (δικτυογραφική) παραπομπή (συγγραφέας, URL, χρονολογία δημοσίευσης, προσπελάστηκε την...) καθώς και σχετικά σχόλια σε σχέση με το περιεχόμενό τους ή την περίληψή τους.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Αξιοποιήθηκε η εκδοχή που προτείνεται στο αρχικό σενάριο (Σεφερλή 2014) για τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές διερεύνησαν λέξεις σχετικές με τη λακωνικότητα μέσα από τα ηλεκτρονικά λεξικά της «Πύλης για την ελληνική γλώσσα» (<http://www.greek-language.gr>). Κρίθηκε, επίσης, σκόπιμο οι μαθητές να οργανώσουν τις πληροφορίες που εντόπισαν για θέματα σχετικά με τη λακωνικότητα σε εννοιολογικούς χάρτες ή σχεδιαγράμματα. Θεωρούμε ότι η οπτικοποίηση των πληροφοριών αλλά και η ίδια η διαδικασία της οργάνωσής τους από τους μαθητές συνιστά μια καλή διδακτική πρακτική που στοχεύει στην αφομοίωση και εμπέδωση των γνώσεων.

Θα μπορούσαμε, αν διαθέταμε πρόσθετο διδακτικό χρόνο, να ζητήσουμε από τους μαθητές να γράψουν στο σχολείο, ανά ομάδες, ένα κείμενο ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο σε θέμα σχετικό με αυτά που μελέτησαν και να αξιολογηθεί αν και κατά πόσον αξιοποιήθηκαν οι πληροφορίες-γνώσεις που απέκτησαν από την εφαρμογή του σεναρίου.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα μαθησιακά αποτελέσματα του σεναρίου κρίνονται στο σύνολό τους θετικά. Οι μαθητές οργανώθηκαν πολύ γρήγορα και μοίρασαν μεταξύ τους ρόλους. Μας καθυστέρησε αρκετά η χρήση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας του 365 τόσο γιατί η σύνδεση με το διαδίκτυο ήταν σχετικά αργή όσο και γιατί αρκετοί από τους μαθητές δεν ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση της πλατφόρμας. Ο χρόνος για την προετοιμασία των εννοιολογικών χαρτών ή των σχεδιαγραμμάτων δεν ήταν αρκετός και γι' αυτό οι μαθητές έκαναν την επεξεργασία στο σπίτι τους και τους «ανέβασαν» στην πλατφόρμα. Εντύπωση δημιουργεί το γεγονός ότι, ενώ οι μαθητές είναι πολύ εξοικειωμένοι με τη χρήση του διαδικτύου για επικοινωνία και ψυχαγωγία, κάποιοι

από αυτούς το αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό αναφορικά με τη χρήση του στην εκπαίδευση και προβάλλουν τις αντιρρήσεις τους. Πάντως, θεωρούμε ότι η συντονισμένη και συστηματική χρήση διδακτικών σεναρίων μέσα από τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων θα συμβάλλει θετικά στην δημιουργική αξιοποίηση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στη συζήτηση που ακολούθησε κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας των μαθητών στην τάξη, διαπιστώθηκαν σε αδρές γραμμές τα εξής:

1. Ο σχολικός λόγος περιορίζεται σε επίσημα κείμενα (άρθρα, δοκίμια, ιστορικά κείμενα) και δεν «ανοίγεται» σε πιο καθημερινά ή σύγχρονα κείμενα (όπως, ιστοσελίδες, καταγραφή sms κ.ά.). Ο ψηφιακός εμπλουτισμός κρίνεται ανεπαρκής, αν και συνεισφέρει θετικά με πρόσθετα στοιχεία στην πληροφόρηση των μαθητών για το θέμα τους.
2. Ο διαδικτυακός λόγος είναι πιο πλούσιος αλλά λιγότερο αξιόπιστος ως προς τις πληροφορίες που παρέχει συγκρινόμενος με τον σχολικό λόγο. Οι μαθητές παρατήρησαν ότι για τα θέματα που διερεύνησαν το πιο αξιόπιστο διαδικτυακό υλικό προέρχονταν από ηλεκτρονικά λεξικά, την ιστοσελίδα της «Πύλης για την ελληνική γλώσσα» και τη Βικιπαιδεία. Ωστόσο, επεσήμαναν ότι η Βικιπαιδεία γράφεται από τους χρήστες της και όχι από ειδικούς (στοιχείο επιστημονικής αναξιοπιστίας). Αναγνώρισαν, όμως, ότι τόσο η Βικιπαιδεία όσο και φροντιστηριακές σελίδες ή προσωπικές σελίδες εκπαιδευτικών στο διαδίκτυο παρέχουν χρήσιμο υλικό για την παραγωγή λόγου και τροφοδοτούν τη σκέψη τους με ιδέες.
3. Κατέγραψαν, επίσης, στα συμπεράσματά τους ότι το διαδίκτυο παρέχει πιο σύγχρονες πληροφορίες για τη θεματική που αναλύουν, ενώ ο σχολικός λόγος είναι πιο ξεπερασμένος αφού δεν ανανεώνονται τα κείμενα που περιέχει.

Σε συνολικό επίπεδο, αξιολογώντας τα μαθησιακά αποτελέσματα του σεναρίου, οι

μαθητές εμπλούτισαν το λεξιλόγιό και τις γνώσεις τους για τα θέματα που διερεύνησαν, εξασκήθηκαν στο να κρατούν σημειώσεις για τα κείμενα που μελετούν, συζήτησαν μεταξύ τους για τα προβλήματα και τις ελλείψεις του διαδικτυακού και του σχολικού λόγου, άντλησαν χρήσιμες πληροφορίες για τη σύνταξη κειμένων σε συναφή θέματα και έμαθαν πώς να χειρίζονται κριτικά τις διαδικτυακές πληροφορίες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Crystal, D. 2001. *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gilster, P. 1997. *Digital literacy*. New York: Wiley Computer Publishing.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2011. *Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Παυλίδου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων & εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (διαθεματικά)*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/melete_gia_ta_diat_hematika_senaria_koutsogiannes-paulidou.pdf
- Kress, G. 2003. *Literacy in the New Media Age*. London & New York: Routledge.
- Lam, W. 2009. Multiliteracies on instant Messaging in Negotiating Local, Translocal and Transnational Affiliations: A case of an Adolescent Immigrant. *Reading Research Quarterly* 44 (4), 337-397.
- Lankshear, C. & M. Knobel. 2006. Digital Literacy and Digital Literacies: Policy, Pedagogy and Research Considerations for Education. *Digital Competence* I. 12-24.
- Σεφερλή, Π. 2014. *Περί λακωνικότητας ο λόγος*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Β' Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και

δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Street, B. 2000. New Literacies in theory and practice: what are the implication for language in education. *Linguistics and Education*, 10 (1), 1-24.

Χαραλαμπίδης, Α. & Σ. Χατζησαββίδης. 1997. *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: Θεωρία & πρακτική εφαρμογή*. Αθήνα: Κώδικας.